

ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2023/29

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 13.09.2023 tarih ve 2023/616 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	II
I. GİRİŞ.....	1
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	2
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	5
A. Değerlendirme	5
B. Tavsiyeler.....	6
1. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler.....	6
2. Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler.....	7

KISALTMALAR

- m** : Metre
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK), 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.

5. Adliye bekleme alanları, 26/1/2017 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün *“Adliyelerde Hükümlü ve Tutuklular İçin Özel Bölüm Yapılması”* başlıklı 8'inci maddesinin *“Duruşmalar için bekletilen hükümlü ve tutukluların korunmalarını sağlamak amacıyla ve bütçe imkânları da dikkate alınarak büyükşehirlerden başlamak üzere adliyelerde; kadın, erkek ve gerekiyorsa çocuk hükümlü ve tutuklular için ayrı ayrı tuvaletli, pencere ve muhafazalı odalar inşa edilir.”* hükmü uyarınca hükümlü ve tutukluların tutulduğu yerlerdir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 19/7/2023 tarihinde Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına *habersiz bir takip* ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ..., Uzman Psikolog ... yer almıştır.

7. Ziyaret ilk olarak Ankara Batı Adliyesi Başsavcı Vekili ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TIHEK Heyeti tarafından; ulusal önleme mekanizmasına, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş ve mahpus bekleme alanı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına geçerek incelemelerde bulunmuştur.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık makamının 18/7/2023 tarihli ve 24485 sayılı oluruna istinaden 19/7/2023 tarihinde, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

9. Ankara Batı Adliyesinin inşasına 2008 yılında başlanmış ve Adliye binası 2011 yılının mayıs ayında faaliyete geçmiştir.

10. Ankara Batı Adliyesi hizmet binasının -3'üncü katında bulunan Mahpus Bekleme Alanı, polis bekleme alanı ve jandarma bekleme alanı olmak üzere iki ayrı bekleme alanından oluşmaktadır. İdare tarafından, emniyet personellerinin polis bekleme alanı olarak belirtilen kısmı kullanmadığı, jandarma bekleme alanının jandarmanın ihtiyaçları için yeterli olması sebebiyle söz konusu polis bekleme alanının jandarma tarafından da kullanılmadığı bilgisi verilmiştir.

11. Jandarma bekleme alanı, ceza infaz kurumlarından duruşmaya katılmak için getirilen mahpusların bekletildikleri alandır.

12. Ziyaret sırasında bekleme alanlarında tutulan mahpus bulunmadığı görülmüştür.

13. Ceza infaz kurumundan getirilen mahpuslar ceza infaz kurumlarına ait ring araçlarından indirildikten sonra teker teker bekleme alanına alınmaktadır.

14. Jandarma bekleme alanında beş adet nezarethane odası bulunmaktadır. İki oda 3,33 m x 6,92 m; iki oda 3,50 m x 6,92 m; bir oda ise 5,05 m x 5,30 m en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 3,95 m'dir. Bu odalarla birlikte jandarma bekleme alanının karşı bloğunda

yer alan ve hâlihazırda kullanımda olmayan polis bekleme alanında da üç adet oda bulunmaktadır. Bu odalardan iki tanesi 3,51 m x 6,92 m; bir tanesi ise 5,05 m x 5,41 m en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği ise 3,95m'dir.

15. Odaların girişlerinde erkek, kadın ve çocuk nezarethaneleri olduğunu gösterir tabelaların mevcut olduğu gözlemlenmiştir.

16. Bekleme alanında doğrudan duruşma salonuna çıkan asansörler ve merdivenler bulunmaktadır.

17. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu, kullanımda olmayan polis bekleme alanındaki oturma alanlarının yumuşak malzeme ile kaplandığı ve rahatlıkla uyunabilecek özelliğe sahip olduğu ancak jandarma bekleme alanındaki oturma alanlarında herhangi bir yumuşak kaplama malzemesi kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

18. Jandarma bekleme alanındaki koridorda, jandarma personelinin oturması için ayrılan koltukların bazılarının kumaşlarının ve süngerlerinin yırtık veya tamamen sökülmüş olduğu gözlemlenmiştir.

19. Havalandırmanın oda kapılarının demir parmaklıklı olması sebebiyle doğal yollarla; ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı gözlemlenmiştir.

20. İdare tarafından, nezarethane bölümlerinin yalnızca duruşmaya katılmak üzere bekleyen mahpuslar tarafından ve kısa süreli olarak gündüz saatlerinde kullanılması ve ısıtmanın yeterli olması sebebiyle nezarethane odalarında battaniye veya yastık gibi malzemelerin bulunmadığı bilgisi verilmiştir.

21. Nezarethane odalarında pencere bulunmadığından doğal ışık imkânı bulunmamaktadır. Aydınlatma yalnızca yapay ışıklandırma kullanılarak sağlanmaktadır.

22. İdare, nezarethane temizliğinin, temizlik görevlileri tarafından mahpusların nezarethaneyi boşaltmalarının ardından günlük olarak yapıldığı bilgisini vermiştir. İnceleme sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu gözlemlenmiştir.

23. Jandarma bekleme alanında iki adet tuvalet ve iki adet lavabo, polis bekleme alanında ise bir adet tuvalet ve bir adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve lavaboların temiz olduğu gözlemlenmiştir. Tuvalet ve lavabolarda engellilerin kullanımı için yapılmış herhangi bir düzenleme olmadığı gözlemlenmiştir. Tuvaletlerde tuvalet kâğıdı bulunmadığı görülmüş, idare tarafından, tuvaletlerin tıkanmasına yol açtığı için tuvalet kâğıdının verilmediği ifade edilmiştir. Jandarma bekleme alanındaki kadınlar lavabosunun sabunluğunun kırılmış olduğu,

sabunluktan sabun alınmadığı gözlemlenmiştir. Bir önceki ziyarete ilişkin rapordaki¹ kırık klozet kapaklarının yenilenmesi tavsiyesi doğrultusunda tuvaletlerdeki klozet kapaklarının yenilendiği gözlemlenmiştir.

24. İdare, acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda ilk müdahalenin jandarma personeli tarafından yapıldığı ve 112 Acil Çağrı Merkezinin aranarak ambulans talep edildiği bilgisini vermiştir.

25. Bekleme alanında toplamda 14 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı ve kayıtlarının 90 gün süreyle tutulduğu tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

26. Nezarethane odalarının nezarethane koridoruna bakan cephesinin tamamının parmaklık olmaması ve bir kısmının duvar olması nedeniyle koridordan nezarethane kapısına bakıldığında odanın tamamı görülememektedir. Nezarethane odalarının bu şekli dolayısıyla odaların gözlemlenmesi koridora yerleştirilen güvenlik kameraları ile mümkün olmaktadır. Öte yandan, koridordaki güvenlik kameralarının nezarethane içerisini tam olarak görüntüleyemediği; bu sebeple bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların bulunduğu gözlemlenmiştir. Bir önceki ziyarette de yapılan bu tespit üzerine verilen tavsiyeler doğrultusunda kör noktanın olduğu odalardan birinin içine güvenlik kamerası yerleştirildiği, böylece söz konusu odada kör nokta kalmadığı görülmüştür. Ancak diğer odalarda oda içerisine kamera yerleştirilmediğinden halen kör noktalar bulunmaktadır. İdare, bu hususta kamera alımı için ödenek talebinde bulunulabileceğini, talep edilen ödenek karşılandığı takdirde kör noktaların giderileceği bilgisini şifahen paylaşmıştır.

27. Koridorlarda yangın ekipmanları ile yangın söndürme tüplerinin bulunduğu, tüplerin bakımının yapıldığı ve dolu olduğu gözlemlenmiştir.

28. Bir önceki ziyarete ilişkin raporda yer verilen sıvası dökülen duvarların tadilatının yapılması tavsiyesi doğrultusunda gerekli tadilat işlemlerinin yaptırıldığı ve nezarethanenin boya ve sıvasının düzgün olduğu gözlemlenmiştir.

29. Bir önceki ziyarete ilişkin raporda yer verilen tavsiye doğrultusunda jandarma bekleme alanına iki adet, polis bekleme alanına ise bir adet duvar saati yerleştirildiği ve tüm nezarethane odalarının parmaklıklarından saatlerin görülebildiği gözlemlenmiştir.

30. Yetkililer, mahpusların yemek ihtiyaçlarının Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanan kumanyayla sağlandığını, kumanyaların sabah adliyeye gelişler sırasında

¹ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Ankara Batı Adliyesi Bekleme Alanı Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/26, Ankara, 2022.

jandarma personeline teslim edildiğini ve öğle saatlerinde de dağıtımının yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca özel beslenme durumu, rahatsızlığı, alerjisi olduğu bildirilen mahpuslara yönelik kumanya menüsünün özel olarak yeniden düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır. Mahpusların içme suyu ihtiyaçlarının da kumanyayla birlikte verilen içme sularıyla karşılandığı ifade edilmiştir.

31. Bir önceki ziyarette görüşme yapılan mahpuslar, adliyeye gelmek için cezaevinden erken saatlerde çıkarak kahvaltı saatini, duruşma sürelerinin de uzaması gibi hallerde de cezaevine geç saatte dönülebildiğinden akşam yemeği saatini kaçırabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda 2022/26 numaralı Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu'nda bu sorunun ortadan kaldırılmasına yönelik bir çalışma yapılması tavsiyesinde bulunulmuş, İdare de bu tavsiye doğrultusunda cezaevinden, adliyeye gelecek mahpus sayısından fazla sayıda kumanya alınarak bu ihtiyacın alınan ek kumanya ile giderildiği bilgisini paylaşmıştır.

32. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede jandarma personelinin Adliye Defterini (Tutuklu Teslim ve Tesellüm) usulüne uygun şekilde tuttuğu, defterdeki kayıtların tam olduğu ve günlük olarak jandarma amiri tarafından kontrol edilip imzalandığı gözlemlenmiştir.

33. Nezarethane girişinde mahpuslar için gerekli uyarı ve bilgilendirme yazılarının asılı olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu yazıların yalnızca Türkçe olduğu yabancı dilde bir versiyonunun olmadığı gözlemlenmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

34. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Cumhuriyet Başsavcılığı hem de ziyaret edilen bekleme alanlarındaki görevli polis ve jandarma personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

35. TIHEK tarafından 17/3/2022 tarihinde Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına bir ziyaret düzenlenmiştir.² Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/26 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.³

36. Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM / YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Nezarethane odalarındaki mevcut kör noktaların ortadan kaldırılması,	Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı	Kör nokta olan nezarethane odalarından birinin içerisine yerleştirilen güvenlik kamerası ile söz konusu odada kör nokta kalmadığı görülmüştür. Ancak diğer odalarda halen kör noktalar bulunmaktadır.
	Kısmen yerine getirildi	
Lavabo ve tuvaletlerin temizliğine dikkat edilerek sabunluk ve klozet kapağı eksikliğinin giderilmesi, hangi tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini gösterir işaretlerin asılması,	Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı	Ziyaret sırasında lavabo ve tuvaletlerin hangi cinsiyete tahsis edildiğini gösterir işaretlerin asıldığı, klozet kapaklarının, sabunlukların eklenmiş olduğu, lavabo ve tuvaletlerin temiz olduğu gözlemlenmiştir.
	Yerine getirildi	

² Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı kararı ve 16/3/2022 tarihli ve 8574 sayılı Başkanlık oluru üzerine düzenlenen ziyaret.

³ Bkz. TIHEK, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı Ziyareti Raporu.

Bekleme salonuna mahpuslarca rahatça görülebilecek saat yerleştirilmesi,	Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı	Polis bekleme alanına bir adet, jandarma bekleme alanına iki adet saat yerleştirilmiş olduğu gözlemlenmiştir.
	Yerine getirildi	
Sıvası dökülmüş olan yerlerin tadilatının yapılması,	Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı	İdare tarafından son bir yıl içerisinde iki kez alçı-sıva yapıldığı bilgisi paylaşılmış ve bekleme alanlarının alçı-sıvasının düzgün olduğu gözlemlenmiştir.
	Yerine getirildi	
Cezaevinden adliyeye nakiller sırasında mahpusların öğünlerini kaçırabilme ihtimallerine binaen ilave kumanya sağlanması,	Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu	Bekleme alanındaki mevcut mahpus sayısından fazla kumanya getirilerek bu sorunun çözülmüş olduğu bilgisi paylaşılmıştır.
	Yerine getirildi	

37. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde önceki ziyarette verilen tavsiyelerden güvenlik kameralarının kör noktalarının giderilmesi tavsiyesi dışındaki tavsiyelerin yerine getirildiği gözlemlenmiştir.

2. Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler

38. Jandarma bekleme alanındaki nezarethane odalarında kalan kör noktaların giderilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması tekiden,

39. Jandarma bekleme alanındaki mahpusların ve koridorda jandarmanın kullandığı oturma alanlarına daha rahat oturulabilmesi için yumuşak bir malzeme ile kaplanması,

40. Talep eden mahpuslara verilebilmesi için battaniye ve yastık gibi malzemelerin temin edilmesi,

41. Jandarma bekleme alanındaki kadınlar lavabosunun kırık olan sabunluğunun yenilenmesi,

42. Nezarethane girişinde mahpuslar için asılmış olan uyarı ve bilgilendirme yazılarının yabancı dildeki versiyonlarının da eklenmesi,

43. Lavabo ve tuvaletlerin engellilerin kullanımına uygun hâle getirilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.